ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 25. septembra 2008 *

Vo veci C-453/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Verwaltungsgericht Gießen (Nemecko) z 24. septembra 2007 a doručený Súdnemu dvoru 4. októbra 2007, ktorý súvisí s konaním:

Hakan Er

proti

Wetteraukreis,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory A. Rosas, sudcovia U. Lõhmus, J. N. Cunha Rodrigues, A. Ó Caoimh a P. Lindh (spravodajkyňa),

* Jazyk konania: nemčina.

generálny advokát: P. Mengozzi,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— H. Er, v zastúpení: C. Momberger, Rechtsanwalt,

— Wetteraukreis, v zastúpení: E. Meiß, splnomocnený zástupca,

— nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a J. Möller, splnomocnení zástupcovia,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: V. Kreuschitz a G. Rozet, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia asociačnej rady č. 1/80 z 19. septembra 1980 o rozvoji asociácie (ďalej len „rozhodnutie č. 1/80“). Asociačná rada bola zriadená Asociačnou dohodou medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom, ktorá bola podpísaná 12. septembra 1963 v Ankare Tureckou republikou na jednej strane a členskými štátmi EHS a Spoločenstvom na strane druhej a ktorá bola uzavretá, schválená a potvrdená v mene Spoločenstva rozhodnutím Rady 64/732/EHS z 23. decembra 1963 (Ú. v. ES 1964, 217, s. 3685; Mim. vyd. 11/011, s. 10).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Er, tureckým štátnym príslušníkom, a Wetteraukreis (obvod Wetterau), v súvislosti s konaním o vyhostení z nemeckého územia.

Právny rámec

3 Článok 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80 znie:

„1. S výhradou ustanovení článku 7 o slobodnom prístupe rodinných príslušníkov k zamestnaniu turecký pracovník, ktorý patrí do legálneho trhu práce v členskom štáte:

— má právo v tomto členskom štáte, po roku legálneho zamestnania, na obnovu svojho pracovného povolenia u toho istého zamestnávateľa, ak má voľné pracovné miesto,

— má právo v tomto členskom štáte, po troch rokoch legálneho zamestnania, a s výhradou prednosti poskytovanej pracovníkom z členských štátov Spoločenstva, odpovedať na pracovnú ponuku v rovnakej profesii u zamestnávateľa podľa svojho výberu, urobenú za obvyklých podmienok, zaregistrovanú na úrade práce v tomto členskom štáte,

— požíva v tomto členskom štáte, po štyroch rokoch legálneho zamestnania, výhodu slobodného prístupu ku každej závislej činnosti podľa svojho výberu.“ [*neoficiálny preklad*]

4 Článok 7 rozhodnutia č. 1/80 stanovuje:

„Rodinní príslušníci tureckého pracovníka, ktorý patrí do legálneho trhu práce v tomto členskom štáte, ktorí získali povolenie sa k nemu pripojiť:

— majú právo odpovedať — s výhradou prednosti poskytovanej pracovníkom z členských štátov Spoločenstva — na každú pracovnú ponuku, ak tam bývajú legálne aspoň tri roky,

— požívajú tam právo na slobodný prístup ku každej závislej činnosti podľa svojho výberu, ak tam legálne bývajú aspoň päť rokov.

Deti tureckých pracovníkov, ktoré v prijímajúcom členskom štáte absolvovali odbornú prípravu, môžu nezávisle od dĺžky ich pobytu v tomto členskom štáte a s podmienkou, že jeden z rodičov vykonával legálne zamestnanie v tomto členskom štáte aspoň tri roky, odpovedať v tomto členskom štáte na každú pracovnú ponuku.“ [*neoficiálny preklad*]

5 V súlade s článkom 14 ods. 1 tohto rozhodnutia:

„Ustanovenia tohto oddielu sa aplikujú s výhradou obmedzení odôvodnených zaistením verejného poriadku, bezpečnosti a verejného zdravia.“ [*neoficiálny preklad*]

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

6 Z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že pán Er sa narodil 1. apríla 1984 v Turecku. O dva roky neskôr v roku 1986 sa v rámci zlúčenia rodiny presťahoval k svojmu otcovi žijúcemu v Berlíne, ktorý v tom čase patril do legálneho trhu práce v Spolkovej republike Nemecko a na území Nemecka žil spolu s otcom aspoň 5 rokov. Otec sa neskôr vrátil naspäť do Turecka bez svojej rodiny.

7 V roku 1998 pán Er požiadal prvýkrát o udelenie povolenia na pobyt, ktoré mu bolo udelené na jeden a pol roka. Tento dokument obsahuje poznámku: „matke bolo udelené povolenie na pobyt na dobu neurčitú“, ako aj „otec prihlásený v Berlíne“.

8 Pán Er ukončil školskú dochádzku v roku 2000 vo veku 16 rokov bez toho, aby získal diplom. Jeho povolenie na pobyt bolo predĺžené do 21. marca 2002.

9 V roku 2002 požiadal pán Er o udelenie druhého povolenia na pobyt, ktoré mu bolo udelené do apríla 2003, teda do dňa, kedy zanikne vyživovacia povinnosť jeho matky. Pán Er potom podal žiadosť o predĺženie platnosti jeho povolenia na pobyt, ktoré mu bolo priznané na jeden rok napriek tomu, že nastali zmeny v jeho situácii, to znamená, že jeho matka nemala viac voči nemu vyživovaciu povinnosť a že sociálna dávka v hmotnej núdzi mu bola vyplácaná počas štyroch mesiacov. Cudzinecký úrad príslušný pre obvod Wetterau (ďalej len „cudzinecký úrad“) však vyžadoval od pána Er, aby vynaložil úsilie s cieľom nájsť si prácu.

10 Pán Er sa zúčastnil na kurze na zlepšenie kvalifikačných a profesijných šancí, ale prerušil svoju účasť z dôvodu nedostatočných schopností. Bola mu poskytovaná sociálna pomoc počas jedného mesiaca a zaregistroval sa ako nezamestnaný so záujmom získať prácu.

11 V septembri 2004 pán Er podal novú žiadosť o predĺženie platnosti.

12 Počas skúmania tejto žiadosti cudzinecký úrad viackrát komunikoval s pánom Er. Pán Er oznámil, že sa pokúša nájsť si prácu, že by ju mal získať na základe predloženia potvrdenia o bezúhonnosti a že sa skontaktuje neskôr s cudzineckým úradom. Uvedené prísľuby však pán Er nesplnil a pán Er nebol zamestnaný. Počas 18 mesiacov mu bola vyplácaná podpora v nezamestnanosti.

13 Rozhodnutím zo 17. augusta 2005 cudzinecký úrad zamietol žiadosť pána Er o predĺženie povolenia na pobyt zo septembra 2004 a stanovil mu lehotu na vycestovanie pod hrozbou vyhostenia do Turecka.

14 Podľa tohto rozhodnutia právo na pobyt podľa článku 7 prvej vety rozhodnutia č. 1/80 predpokladá, že oprávnený v čase podania svojej žiadosti je k dispozícii na pracovnom trhu a v dohľadnej dobe má reálne šance na získanie práce. Cudzinecký úrad sa domnieval, že obmedzenie pobytu na 6 mesiacov na účely hľadania zamestnania preto nemožno v zásade spochybniť.

15 Pán Er podal 9. septembra 2005 proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť, o ktorej sa zatiaľ nerozhodlo. Súčasne podal na príslušnom súde návrh na vydanie predbežného opatrenia, na základe ktorého súd uznesením zo 4. decembra 2006 priznal sťažnosti odkladný účinok.

16 Počas konania o nariadení predbežného opatrenia pán Er tvrdil, že sa veľmi snaží nájsť si prácu. Predložil list školy odborného výcviku z Frankfurtu nad Mohanom z 20. decembra 2005, ktorým bol pozvaný na účasť na programe pomoci pri zamestnaní počas jedného mesiaca. Pán Er sa začal zúčastňovať tohto programu, ale prerušil svoju účasť, pretože projekt nebol pre neho vhodný. Správa o hodnotení schopností pána Er uvádzala, že jeho schopnosti boli podpriemerné, vykazuje malú výdrž a je veľmi nedochvíľny. Považovalo sa za zmysluplné okamžité zaradenie na trh práce, keďže pokračovanie v kvalifikácii nebolo zmysluplné. Pán Er bol naopak považovaný za schopného vykonávať jednoduchú a stále sa opakujúcu prácu.

17 Pánovi Er sa preto sprostredkovala práca na letisku, čo predpokladalo vykonanie odborného výcviku v rámci školenia. Na základe pozitívneho priebehu tohto školenia na začiatku februára 2006 sa predvídalo jeho zaradenie ako obsluhy batožiny na frankfurtskom letisku.

18 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že nedošlo k odovzdaniu žiadosti o prácu potenciálnemu zamestnávateľovi, pretože žalobca nepredložil potvrdenie o bezúhonnosti.

19 Pán Er neuvádza žiadnu ďalšiu účasť na programe pomoci pri zamestnaní alebo na odmeňovanej činnosti okrem jedného zamestnania na jeden deň.

20 Vnútroštátny súd tiež odkazuje na úradný prípis Spolkovej agentúry práce z 18. augusta 2006 o pohovore s pánom Er. Podľa tohto prípisu pán Er nepreukázal žiadnu snahu na zaradenie sa do pracovného procesu. Má ďalej problém s dlhmi a jeho matka ho chce vysťahovať z bytu.

21 Po skončení konania o nariadení predbežného opatrenia podal pán Er 22. januára 2007 žalobu, na základe ktorej sa začalo konanie vo veci samej. Ňou sa domáha toho, aby bola cudzineckému úradu uložená povinnosť predĺžiť mu povolenie na pobyt, a to z toho dôvodu, že má naň právny nárok podľa článku 7 prvého odseku rozhodnutia č. 1/80, a to bez ohľadu na to, či vykonáva zamestnanie na území Nemecka, alebo sa oň usiluje.

22 Vnútroštátne rozhodnutie uvádza, že pánovi Er nie sú v súčasnosti poskytované sociálne dávky, ale že so zreteľom na jeho zdržanlivosť, pokiaľ ide o zamestnanie sa, bude môcť trvalo zabezpečiť svoje prežitie len prostredníctvom sociálnych dávok.

23 Za týchto podmienok Verwaltungsgericht Gießen rozhodol o prerušení konania a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Stráca turecký štátny príslušník, ktorý dostal ako rodinný príslušník povolenie na to, aby sa prisťahoval k svojmu otcovi žijúcemu v Nemecku, ktorý ako turecký pracovník patril do legálneho trhu práce v tejto krajine, a ktorý získal na základe skoršieho päťročného riadneho spolužitia so svojím otcom právne postavenie podľa článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80, toto právne postavenie z dôvodu, že viac ako sedem rokov od ukončenia školskej dochádzky, až na jeden údajný jednodňový pokus pracovať, nevykonával žiadnu zárobkovú činnosť, okrem toho predčasne prerušil účasť na akýchkoľvek podporných opatreniach štátu

zameraných na získanie zamestnania a sám sa o získanie zamestnania vážne neusiluje, ale namiesto toho žije striedavo z dávok sociálnej pomoci, príspevkov svojej matky žijúcej v Nemecku a prostriedkov neznámeho pôvodu?“

O prejudiciálnej otázke

24 Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či turecký štátny príslušník, ktorý má v členskom štáte právo na slobodný prístup k akejkoľvek závislej činnosti podľa svojho výberu na základe článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80, stráca svoje právo na pobyt v tomto členskom štáte a rovnako aj toto právo na slobodný prístup z toho dôvodu, že po dosiahnutí veku 23 rokov nevykonával závislú činnosť od ukončenia svojej školskej dochádzky vo veku svojich 16 rokov a zúčastňoval sa na štátnych programoch zameraných na získanie zamestnania, avšak bez toho, aby ich dokončil.

25 Na účely odpovede na túto otázku je potrebné pripomenúť, že článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 má priamy účinok v členských štátoch, a preto sa tureckí štátni príslušníci, ktorí spĺňajú podmienky uvedeného článku, môžu priamo dovolávať práv, ktoré im priznáva. Obzvlášť majú právo na základe druhej zarážky tohto ustanovenia na slobodný prístup k akejkoľvek závislej činnosti podľa svojho výberu v prijímajúcom členskom štáte potom, ako sa na jeho území v súlade s právom zdržiavajú minimálne päť rokov (pozri rozsudky zo 17. apríla 1997, Kadiman, C-351/95, Zb. s. I-2133, body 27 a 28, ako aj z 18. júla 2007, Derin, C-325/05, Zb. s. I-6495, bod 47).

26 Práva, ktoré toto ustanovenie priznáva dieťaťu tureckého pracovníka v oblasti zamestnanosti v dotknutom členskom štáte, nutne zahŕňajú aj existenciu súbežného práva na pobyt v prospech dotknutej osoby, inak by bolo právo prístupu na trh práce a právo skutočného výkonu závislej činnosti zbavené akéhokoľvek účinku (pozri najmä rozsudky z 11. novembra 2004, Cetinkaya, C-467/02, Zb. s. I-10895, bod 31, a Derin, už citovaný, bod 47).

27 Súdny dvor sa domnieval, že nepodmienené právo prístupu k akejkoľvek činnosti slobodne zvolenej dotknutou osobou by bolo zbavené akejkoľvek podstaty, pokiaľ by príslušné vnútroštátne úrady mali možnosť podmieniť alebo obmedziť akýmkoľvek spôsobom uplatňovanie presných práv, ktoré tureckému prisťahovalcovi priznáva priamo rozhodnutie č. 1/80 (pozri rozsudok zo 16. marca 2000, Ergat, C-329/97, Zb. s. I-1487, bod 41).

28 Z toho vyplýva, že členské štáty nemajú viac možnosť prijať opatrenia týkajúce sa pobytu, ktoré môžu obmedziť výkon práv, ktoré výslovne zveruje rozhodnutie č. 1/80 dotknutej osobe, ktorá spĺňa ich podmienky a v dôsledku tejto skutočnosti je teda už v súlade s právom integrovaná do prijímajúceho členského štátu (pozri rozsudok Ergat, už citovaný, bod 42).

29 Obzvlášť je dôležité nezbaviť takúto osobu jej práva na pobyt presne v čase, keď slobodným prístupom k zamestnaniu podľa svojej voľby sa má možnosť začleniť trvalo do prijímajúceho členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok Ergat, už citovaný, bod 43).

30 Súdny dvor takto ustálene rozhodol, že práva, ktoré článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 priznáva rodinným príslušníkom tureckého pracovníka, ktorí spĺňajú podmienky stanovené v tomto ustanovení, možno obmedziť len v dvoch prípadoch. Buď prítomnosť tureckého prisťahovalca na území prijímajúceho členského štátu predstavuje vzhľadom na jeho osobné správanie reálne a závažné nebezpečenstvo pre verejný poriadok, bezpečnosť alebo verejné zdravie v zmysle článku 14 ods. 1 tohto rozhodnutia, alebo dotknutá osoba opustí územie tohto členského štátu na dlhšie obdobie a bez náležitých dôvodov (pozri rozsudky Ergat, už citovaný, body 45, 46 a 48; Cetinkaya, už citovaný, body 36 a 38; Derin, už citovaný, bod 54; rozsudky zo 7. júla 2005 Aydinli, C-373/03, Zb. s. I-6181, bod 27, zo 16. februára 2006, Torun, C-502/04, Zb. s. I-1563, bod 21, a zo 4. októbra 2007, Polat, C-349/06, Zb. s. I-8167, bod 21).

31 Súdny dvor z toho vyvodil záver, že tureckého štátneho príslušníka, ktorému boli priznané práva podľa článku 7 rozhodnutia č. 1/80 nemožno týchto práv zbaviť

z dôvodu nevykonávania zamestnania spôsobeného odsúdením na nepodmienečný trest odňatia slobody, hoci uložený na niekoľko rokov, ani z dôvodu, že nikdy nezískal práva v oblasti zamestnanosti ani právo na pobyt podľa článku 6 ods. 1 tohto rozhodnutia. Rozhodol tak, že na rozdiel od tureckých pracovníkov, na ktorých sa vzťahuje toto posledné uvedené ustanovenie, postavenie rodinných príslušníkov upravené v článku 7 tohto rozhodnutia nezávisí od výkonu závislej činnosti (pozri rozsudok Derin, už citovaný, bod 56).

32 Takto okolnosť, že dotknutá osoba nebola k dispozícii na pracovnom trhu počas viacerých rokov nebráni tomu, aby sa vychádzalo z ustanovení článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80 pri domáhaní sa práva na pobyt v prijímajúcom členskom štáte (pozri rozsudok Polat, už citovaný, bod 21).

33 Tieto úvahy sa uplatňujú o to viac na tureckého štátneho príslušníka, akým je pán ER, ktorý neopustil trh práce. Okolnosť, že vo veku 23 rokov nevykonáva stále závislú činnosť, nie je prekážkou pre priznanie práva na pobyt.

34 Turecký štátny príslušník, ktorý sa pripojí k svojim rodičom v členskom štáte v rámci zlúčenia rodiny a ktorý žil s nimi od svojich dvoch rokov, totiž spĺňa podmienky článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80. Ak po dosiahnutí veku 23 rokov stále nevykonáva závislú činnosť, napriek tomu nestráca svoje právo na pobyt. Naopak, je dôležité nezbaviť ho tohto práva, bez ktorého by nemal prístup k takejto činnosti a k výkonu práva, ktoré mu priznáva toto ustanovenie preto, aby sa integroval v prijímajúcom členskom štáte.

35 Preto treba odpovedať na položenú otázku tak, že turecký štátny príslušník, ktorému bolo v čase, keď bol dieťaťom, udelené povolenie na vstup na územie členského štátu v rámci zlúčenia rodiny a ktorý nadobudol právo slobodného prístupu k akejkoľvek závislej činnosti podľa svojho výberu na základe článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80, nestráca právo na pobyt v tomto štáte, ktoré je dôsledkom tohto práva slobodného prístupu, aj keď vo veku 23 rokov nevykonával

závislú činnosť od ukončenia svojej školskej dochádzky vo veku svojich 16 rokov a zúčastňoval sa štátnych programov zameraných na získanie zamestnania, avšak bez toho, aby ich dokončil.

O trovách

36 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Turecký štátny príslušník, ktorému bolo v čase, keď bol dieťaťom, udelené povolenie na vstup na územie členského štátu v rámci zlúčenia rodiny a ktorý nadobudol právo slobodného prístupu k akejkoľvek závislej činnosti podľa svojho výberu na základe článku 7 prvého odseku druhej zarážky rozhodnutia č. 1/80 z 19. septembra 1980 o rozvoji asociácie, ktorá bola prijatá asociačnou radou zriadenou Asociačnou dohodou medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom, nestráca právo na pobyt v tomto štáte, ktoré je dôsledkom tohto práva slobodného prístupu, aj keď vo veku 23 rokov nevykonával závislú činnosť od ukončenia svojej školskej dochádzky vo veku svojich 16 rokov a zúčastňoval sa štátnych programov zameraných na získanie zamestnania, avšak bez toho, aby ich dokončil.

Podpisy